

سادگی؛ گمشده سفره‌های افطار

سفره‌های افطار پهن می‌شود، انواع و اقسام خوراکی‌های رنگین در سفره به چشم می‌آید، مهمانان گرداگرد سفره نشستند، صدای ربنا به گوش می‌رسد، اما جای چیزی وصف‌نشده‌ی خالی است...

سفره‌های افطار پهن می‌شود، انواع و اقسام خوراکی‌های رنگین در سفره به چشم می‌آید، مهمانان گرداگرد سفره نشستند، صدای ربنا به گوش می‌رسد، اما جای چیزی وصف‌نشده‌ی خالی است؛ خبری از لحظات آرامش‌بخش افطار نیست و نمی‌توان بوی مهمانی خدا را حس کرد، چون در لابه‌لای ضیافت مجلل و خوراکی‌های رنگین نیت خیرخواهانه میزبان گم شده و به نظر می‌رسد او بیشتر به دنبال خودنمایی و برآورده‌کردن نیازهای دنیوی خود است تا میزبانی روزه‌داران.

جام جم سرا: این ماجرا حکایت سفره افطاری باشکوهی است که این روزها در همسایگی نیازمندیان برگزار می‌شود که برای تامین سحری و افطارشان با مشکل روبه‌رو هستند، نکته اینجاست که ارزش‌های جامعه به قدری دستخوش تغییر شده که عده‌ای با پهن کردن سفره‌های افطار، نیت خیر خود را دچار حواشی می‌کنند یا حتی برخی از افراد ماه مبارک رمضان را دستاویزی برای رسیدن به نیت‌های دنیوی قرار می‌دهند، این درحالی است که ماه مهمانی خداوند نقطه مقابل دنیاگرایی، اسراف و بی‌خبری از نیازمندان است.

ماه مهمانی خداوند است و سفره پر برکت او به وسعت زمین گسترده شده، در این میان انسان‌ها به وسعت قلبشان از این خوان بزرگ بهره می‌برند. نکته اینجاست افطاری دادن به روزه‌داران به لحاظ شرعی و دینی ثواب زیادی دارد، حتی اگر با یک خرما و تکه‌ای نان باشد. به همین دلیل مومنانی که آموزه‌های دینی خود را دنبال می‌کنند تمام تلاش خود را به کار می‌گیرند تا از این ماه شریف بیشترین بهره را برده و سرمایه پربرکتی را نیز برای آخرت خود فراهم کنند. می‌توان گفت در این میان، پذیرایی از روزه‌داران در مراسم افطار، ساده‌ترین کاری است که فرد مومن می‌تواند انجام دهد.

اما نکته اینجاست که چند سالی است ضیافت‌های مجلل برخی راه را برای فراموش شدن ارزش‌های این ماه پر برکت باز می‌کند. این در حالی است که رهبر معظم انقلاب بارها بر لزوم برگزاری ساده این مراسم تاکید فرموده و هشدارهای لازم را داده‌اند. برای نمونه ایشان در خطبه‌های نماز عید فطر سال گذشته در این باره فرمودند: «یک سنت خوب هم امسال بیش از سال‌های دیگر دیده شد که خوب است مورد توجه قرار بگیرد و آن، افطاری‌دادن‌های ساده و بی‌پیرایه در مساجد و در خیابان‌ها بود، در بیشتر شهرهای کشور - که بسیار کار شایسته‌ای است - در مقابل افطاری‌های مسرفانه‌ای که شنیده شد، دانسته شد که بعضی‌ها به بهانه افطار، حرکات و عمل مسرفانه انجام می‌دهند و به جای این‌که در ماه رمضان وسیله‌ای بشوند برای نزدیکی روحی به فقرا و مستمندان، با این عمل، با این حرکت، خود را در لذات جسمانی غرق می‌کنند.

نمی‌خواهیم بگوییم که اگر در افطار، کسی غذای مطبوعی مصرف کرد، این کار ممنوع است؛ نه، در شرع اینها ممنوع نیست؛ اسراف ممنوع است، زیاده‌روی ممنوع است، ریخت‌وپاش فراوانی که گاهی در این جور مجالس انجام می‌گیرد، ممنوع است. چه بهتر که کسانی که می‌خواهند افطاری بدهند، با همین سنتی که رایج شده است، افطاری بدهند؛ که مردم را، رهگذران را و کسانی را که مایلند از افطاری استفاده کنند، در این سفره‌های رایگان و با بذل و بخشش و گشاده‌دستی، در کوچه‌ها، در خیابان‌ها، در حسینیه‌ها افطاری می‌دهند.»

سادگی، چاشنی ضیافت رمضان

ماه رمضان برای مومنان پر از خاطره‌های زیبا و فراموش نشدنی است، از اصرار و خواهش از پدر و مادر برای بیدار شدن در اولین سحری و روزه‌های کله گنجشکی بگیرد تا افطاری‌های دسته‌جمعی و خانوادگی که بزرگان فامیل پایه ثابت آن بودند. جالب اینجاست که این خاطرات به دلیل نیت‌های پاک و سادگی محافل آنها در خاطرات ثبت شده و محال است روزی به فراموشی سپرده شود.

باید تاکید کرد این روزها انسان‌ها در حال از دست‌دادن گنجی به نام سادگی هستند؛ چون چشم و همچشمی و زیاده‌خواهی آنقدر همه‌گیر شده که دیگر جایی برای محافل افطار ساده باقی نمانده و بیشتر آنهایی که سفره‌های مجلل افطار پهن می‌کنند به دنبال خود نمایی و برآورده‌کردن نیازهای دنیویشان هستند.

باید تاکید کرد رهبر معظم انقلاب نیز بخوبی از ماجرا آگاهی دارند، زیرا ایشان گسترش سنت خوب افطاری‌های ساده در مساجد و خیابان‌ها را از دیگر کارهای بسیار شایسته در ماه مبارک رمضان برشمردند و با انتقاد از اسراف و زیاده‌روی در افطاری‌های بعضی از اشخاص افزودند: مناسب است سنت افطاری‌دادن‌های ساده در مساجد و معابر عمومی مورد توجه همه کسانی قرار گیرد که در ماه رمضان نیت بذل و بخشش و گشاده‌دستی دارند.

بنابراین باید تاکید کرد مسئولان باید این توصیه و نصیحت را نقشه راه خود قرار داده و مقدمات کار را برای همه گیرشدن این فرهنگ پسندیده مهیا کنند. این در حالی است که این ساده‌زیستی باید از سوی والدین به کودکان آموزش داده شود، زیرا کودک وقتی چنین آموزش‌هایی از سوی پدر و مادرش ببیند در بزرگسالی آنها را مو به مو اجرا کرده و نسبت به خطرات و گناه اسراف آگاهی کاملی به دست می‌آورد.

مهارت اندازه‌گیری

غلامرضا قاسمی‌کبریا، جامعه‌شناس درباره علل اسراف‌گرایی برخی انسان‌ها در مراسم افطار در گفت‌وگو با جام‌جم عنوان می‌کند: این ماجرا به نوعی فاجعه اخلاقی است، زیرا اکنون تهیه چند نوع غذا و دورریختن بخش زیادی از آن از سوی عده‌ای در مراسمی مانند افطار به عنوان ارزش در نظر گرفته می‌شود، متأسفانه آنها نمی‌توانند به اندازه مصرف خود تدارک ببینند.

این در حالی است که باید تاکید کرد با پیشرفت فناوری زندگی مردم دچار تغییر شده است؛ برای نمونه تا مدتی قبل همیشه میوه چهارفصل در دسترس مردم نبود یا همه افراد امکاناتی مانند یخچال در اختیار نداشتند، به قول معروف آن موقع انسان‌ها بیشتر از اکنون اندازه مصرف دست‌شان بود، چون به اندازه نیاز خود مواد غذایی تهیه کرده یا غذا می‌پختند. باید تاکید کرد در این میان پیشرفت فرهنگ به اندازه فناوری نبوده به همین دلیل برخی انسان‌ها اکنون در تعیین اندازه‌های مصرف دچار مشکل هستند.

قاسمی کبریا می‌افزاید: ریشه این اسراف‌کاری‌ها در این است که برخی انسان‌ها در اندازه‌گیری‌ها مشکل دارند، در واقع این ناتوانی در اندازه‌گیری‌ها در بیشتر رفتارهای ما دیده می‌شود؛ برای نمونه در خرید کردن یا غذا پختن این روزها کمتر شخصی اندازه را رعایت می‌کند.

باید یادآور شد با بیشترشدن امکانات شرایط بدتر شده است؛ مثلاً این روزها یخچال اکثر خانه‌ها از مواد غذایی پر است، اما اگر از صاحبخانه‌ها بپرسید می‌گویند چیزی در خانه ندارند. نکته اینجاست که حرص و ولع برخی انسان‌ها زیاد شده است. بنابراین باید گفت نظام آموزشی کشور باید برای رفع این مشکل تلاش کرده تا توانایی اندازه‌گیری افراد بهتر شده و اسراف کمتری در کشور صورت گیرد.

اسراف، جایگاه اجتماعی نمی‌آورد

نکته دیگری که باید در این میان اشاره کرد این است که برخی‌ها اسراف و ریخت و پاش را نوعی ارزش تلقی و تصور می‌کنند چنین رفتارهایی می‌تواند جایگاه اجتماعی آنها را بهبود ببخشد.

قاسمی کبریا درباره راهکارهای موجود برای تغییر نگرش انسان‌ها نسبت به اسراف یادآور می‌شود: اکنون مردم هر شش ماه یا یک سال یک‌بار مهمانی می‌دهند به همین دلیل در چنین مواقعی آنها به اسراف روی می‌آورند، در واقع باید شرایطی به وجود آورد تا روابط اجتماعی اشخاص بیشتر شود، افزون بر این باید روابط عاطفی افراد را تقویت کرد و روابط اجتماعی گسترده را نیز رواج داد، زیرا روابط اجتماعی گسترده مردم در قدیم مانع اسراف شده بود.

به گفته وی، چون این روزها معاشرت‌ها کم شده است، برخی‌ها برای یکدیگر ظاهرسازی می‌کنند. این در حالی است که با افزایش معاشرت‌ها افراد از توانایی یکدیگر باخبر شده و ظاهرسازی کم‌رنگ‌تر می‌شود.

افزون براین باید یادآور شد افرادی که به برگزاری مراسم افطار مجلل و اسراف در این مراسم اصرار دارند در واقع اشخاصی هستند که فرصت اظهار توانمندی ندارند، به همین دلیل آنها از هر فرصتی برای به رخ کشیدن توانایی خود استفاده می‌کنند؛ حتی مراسم معنوی مانند افطار.

سفره افطار، نردبان پست و مقام نیست

باید تاکید کرد چند سالی است برخی سازمان‌ها و نهادها نیز برسر برگزاری مراسم افطار مجلل باهم رقابت می‌کنند، این درحالی است که هزینه چنین ریخت و پاش‌هایی از بیت‌المال است.

عبدالمقیم ناصحی، رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای شهر تهران در این باره به جام‌جم می‌گوید: دین مبین اسلام مومنان را نسبت به اسراف و پهن‌کردن سفره رنگین آنچنانی که بعضا به دنبال ثواب‌بردن نیستند، پرهیز داده است.

متأسفانه برخی افراد، این سفره‌های رنگین را برای خود شان دانسته و بیشتر به سراغ مسئولان یا افرادی که مناصبی در نظام دارند می‌روند، در واقع آنها با دادن چنین افطاری‌هایی می‌خواهند جای پای در مسئولیت‌ها پیدا کنند.

رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای شهر تهران عنوان می‌کند: باید سفره‌های افطاری ساده را برای فقرا و عائله‌مندان و آنهایی که توان مالی ندارند پهن کرد، اکنون در بیشتر مساجد معمولا سفره ساده‌ای بین صفوف نمازگزاران پهن شده و از آنها پذیرایی ساده‌ای به عمل می‌آید که بسیار کار پسندیده‌ای است.

وی با بیان این که مومنان برای افطاری دادن بهتر است به سراغ مساجد و حسینیه‌ها بروند، یادآور می‌شود: در روایات داریم اگر به همه روزه‌داران افطاری بدهیم ثواب و پاداش دارد، اما اگر به سراغ افرادی که بظاعت مالی مناسبی ندارند برویم پاداش مضاعفی دارد.

ناصر می‌افزاید: در شورای شهر تهران اعلام شد مسئولان به هیچ عنوان حق ندارند از هزینه بیت‌المال سفره افطاری پهن کنند. شهردار نیز در بخشنامه‌ای در جلسه شورای شهرداران توصیه کرده اگر شهرداری سفره رنگین پهن کند حتما باید از جیب خود هزینه‌هایش را پرداخت کند.

رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای شهر تهران ادامه می‌دهد: برای رفع این معضل رسانه‌ها باید کار فرهنگی کرده، روحانیون باید در مساجد در این باره سخنرانی کنند، سازمان تبلیغات اسلامی و مراکز فرهنگی نیز باید دست به دست هم داده و برگزاری مراسم ساده افطار را تبلیغ کنند.

ارزش‌های اسلامی فراموش نشود

یحیی یثربی، استاد بازنشسته دانشگاه علامه طباطبایی و مفسر قرآن کریم درباره سفره‌های افطاری مجلل به جام‌جم می‌گوید: برخی انسان‌ها از ارزش‌های اسلامی فاصله گرفته‌اند؛ به همین دلیل انجام کارهای بی‌اساس از سوی آنها امکان دارد.

وی ادامه می‌دهد: رسول اکرم(ص) برای حفظ ارزش‌های اسلامی نکات کوچک زیادی را رعایت می‌کرد برای نمونه وقتی می‌نشست تکیه نمی‌داد یا اگر در محلی جلوی پایش بلند می‌شدند، ناراحت می‌شد و می‌گفت من شاه نیستم. در واقع، پیامبر بزرگوار دلایل خوبی برای توجه به این نکات داشت، زیرا عبور از ارزش‌ها با بی‌توجهی‌های کوچک شروع شده و مرزها شکسته می‌شود.

یثربی در لزوم حفظ بیت‌المال که این روزها در مراسم افطاری مجلل برخی نهادها و سازمان‌ها هدر می‌رود به روایتی اشاره کرده و می‌افزاید: نقل است خلیفه دوم از سلمان فارسی پرسید من خلیفه هستم یا شاه، سلمان فارسی نیز در پاسخ گفت من داوری نمی‌کنم، اما می‌توانم معیاری ارائه کنم به این شکل که اگر درهمی بیجا گرفته و خرج کرده‌ای تو شاه هستی، اما اگر این کار را انجام نداده‌ای خلیفه هستی.

به گفته یثربی، متأسفانه امروزه برخی مسئولان حساب بیت‌المال را ندارند و از آن بدون برنامه استفاده می‌کنند.

وی یادآور می‌شود: نکته دیگری نیز که در این بین وجود دارد تظاهر به مقدس مآبی است که برخی مسئولان می‌خواهند آن را با هزینه دولت انجام دهند. گذشته از سفره‌های مجلل افطاری، برخی مدیران از جیب خود حاضر نیستند به مکه بروند، اما با هزینه بیت‌المال سالی دو بار به حج می‌روند.

بنابراین می‌توان گفت با هزینه بیت‌المال افطاری دادن به افرادی که نیازمند نیستند، در واقع زیر پا گذاشتن ارزش‌های اسلامی است.

یثربی یادآور می‌شود: روایت دیگری نقل است که در آن حضرت علی(ع) گفته‌اند اگر دو بیابان سیل طلا و نقره داشته باشم یک درهم به کعبه نمی‌فرستم، چون آنجا متولیان می‌خورند، ایشان گفته‌اند من به فقرایی کمک می‌کنم که گرسنه هستند.

آوید طالبیان / جام‌جم